

**БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ**

**ФРАНЧЕСКО ПЕТРАРКА**  
**(1304 - 1374)**

**Каталог изложбе**

**НОВИ САД, 2003**

# БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

## КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

91

АУТОР КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Шуловић

*Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 700 година од рођења италијанског песника Франческа Петрарке. Изложба је отворена од 25. децембра 2003. до 10. јануара 2004. године у витринама испред свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки БМС. Испод сваке каталожке јединице уписане су сигнатуре.*



Франческо Петрарка је рођен 20. јула 1304. године у Арету. Родитељи су му били сер Петрарко, бивши фирентински бележник, и Елета Канђани из Луке. Своју припадност струји белих гвелфа Петраркин је отац као и Данте, платио прогонством из Фиренце и тако је изгнанство идиректно утиснуло печат и на овог италијанског књижевника као што се то догодило и са многим, Петраркиним претходницима (Гвидо Кавалканти Данте). Доцније је Петрарка очево име узео за презиме моделујући га према класичним узорима и према законима еуфоније. Следио је оца у Пизу, а затим у Авињон, где се, после избора Клементa V, преселио папски двор. Први му је учитељ био Конвеневоле да Прато. Студирао је право, најпре у Монпељеу (1317. године), а затим у Болоњи (1323). Међутим, основна преокупација његова живота већ тада је била књижевност, нарочито поезија. У Авињон се вратио 1326. године и ту се, 6. априла 1327. године у цркви, према резултатима најновијих истраживања, заљубио у цркви Св. Кларе у једну жену коју је у *Канцонијеру* назвао Лауром (о њој се веома мало зна; претпоставља се да је реч о жени извесног авињонског трговца Ига де Сада). Љубав према Лаури усмерила је његово литерарно стварање на вулгарном (народном) језику, и оно што је он испевао њој у славу спада у најлепше странице италијанске и светске љубавне поезије.

Срђан Мусић, 1981

Појава Петраркиног *Канцонијера* представља културни догађај од највећег значаја не само за италијанску него и за читаву западноевропску љубавну лирику на прелазу из старог у нови век. Иако ова поезија није без извесних примеса средњовековног мистицизма (религиозна представа песникова о загробном животу, на пример), Петрарка је широко отворио врата идејама хуманизма. Он је европску љубавну лирику ослободио религиозног култа даме певајући о жени искључиво као о земаљском бићу. Љубав према жени код Петрарке није служење религиозним идеалима, то је радост и лепота овоземаљског живота. Сасвим су конкретне друштвено-историјске околности довеле до тога да је Петраркина љубав идеализована, мада то није доминантна вредност ове поезије. Оно што овој поезији даје карактер новог, јесте то да је љубав често путена, чулна, страсна и неугољива, иако неугољена.

Петраркина поезија представљала је толику новину да је на тој поезији поникла читава армија више или мање вештих имитатора. Временом је створена велика и бројна петраркистичка школа из које је, осим осредњих имитатора, изишао и велики број даровитих песника. Утицај Франческа Петрарке осетио се и у нашој књижевности. Почети наше уметничке лирике везани су за име и дело италијанског песника Петрарке. Наши први песници љубавне уметничке лирике, Шишко Менчетић и Џоре Држић, чак се и називају петраркистима.

Вукашин Станисављевић, 1989

Петрарка је путовао, у научним или политичким мисијама, по Шпанији, Италији, Енглеској и Немачкој; проводио је лето код свог пријатеља Ђакома Колоне, који је постао епископ у Ломбецу; али се увек поново враћао у Авињон. Губио се у политичким акцијама; али за кратко време, јер је као већина песника био неодлучан и колебљив у својим политичким симпатијама. Тражио је смирења у другим, чисто телесним љубавима. С једном од тих жена имао је двоје деце.

Заборавао се у раду. У велик и савестан радник. Његова љубавна лирика, три стотине сонета и неколико десетина канцона, незнатна је опсегом према огромним томовима његових италијанских и латинских поема и научних расправа. Волео је дубоко и схватао озбиљно уметност. Једном младом пријатељу, књижевном почетнику, дао је овај савет: "*Cura ut fias non venosus disputator, sed realis artifex.*" ("Настој да постанеш не празноречив брбљавац, него истински уметник.")

И коначно, тражио је утехе и смирења онде где је, у духу његовог времена, било најприродније да се траже - у религији. Син једног столећа које је било столеће великих порока и жарке вере. *Multum peccavit, sed fidem non negavit.* Из писама која је у првим годинама своје љубави писао једном свештенику у Паризу, види се да је много читао Св. Августина, жучног Африканца, најопоријег, и најљудскијег од свих светитеља. Из тих Петраркиних писама види се најбоље да су се у њему били бојеви какве познаје само хришћанска душа уклештена у грешном телу.

Али све то није помагало много; ни путовања, ни студије, ни политика, ни молитве. Десет година после првог виђења, Петрака се жали, у писму из Авињона, да се "ужасна болест опет појавила". Помагало је само време, и помогла је једино смрт.

Иво Андрић, 1927

Моменат Петраркине појаве на арену научног и политичког деловања може се назвати прелазним моментом од старе латинске културе ка новоме добу. Одавде потиче идеја класичног препорођаја, чији је носица сам Петрарка. Он је, тако рећи, први оживео класичне традиције и њих истакао као врело поезије, науке и уметности. Зато се он с правом и по богатству свих својих творевина, и по таленту и по времену може назвати зачетником ренесансе и првим хуманистом не само у својој рођеној отаџбини

Италији, него и у целој Европи.

Праштајући се са застарелом средњевековном културом, Петрарка је први од свих хуманиста новог доба скинуо завесу са светлих идеала класичног света. Они су му открили нове и простране хоризонте на стари, класичан свет и живот. Са тих је истих хоризоната он поуздано и ступио у отворену борбу против бедних опскурија средњевековног аскетизма и схоластике и њихових назадних принципа, који тако дуго и тако снажно окиваху човечју слободну мисао. Ту је борбу пренео Петрарка и на ондашње доктрине признатих научника и разна сујеверја, које обадвије и велико спекулативно заступаше римска курија са целокупним својим авторитативним католичким системом, кога беше на догму уздигла.

По својим умним творевинама Петрарка долази у ред најопсежнијих енциклопедиста светског гласа. Његово научно и политичко деловање могло би се развити у разнолике критеријуме, са којих би га могли разматрати и о њему писати: Петрарка као писац из области националне литературе; као филолог с циљем буђења научног интереса према латинској античној култури; као зачетник италијанског и опште европског хуманизма; као индивидуалиста са циклусом његових прозних и песничких писама; као песник; као реформатор, публициста и политичар и т.д.

Лазар Т. Перовић, 1922

И да му је неко могао рећи: бићеш велик не због онога чему си посветио толики део свог живота већ због својих рима, запањено би се и он и његови савременици. Неколико пута је долазио у искушење да спали те риме; и прича се да их је много спалио. Ипак у старости, видећи да уживају општу милост, са тачним предосећањем прионуо је да их среди, да их дотера; из тога је произашао *Канцонијер*. Његови напори учењака прибавили су му једно од првих места међу заслужнима за литературу; али славу, име великог човека, донеле су му његове риме. И доспео је до нас, заједно са Лауром. (...)

Петрарку је надахњивала љубав; али човек није направљен од једног комада, нити утисци делују увек и апсолутно. Заједно са љубављу ту су поетска школа, књижевна мишљења, авет јавности, вештачко и конвенционално: елементи чији ће се трагови наћи чак и у најискренијим надахнућима. Онај ко има смисла за то осећа снажан печат генија и у најлошијим песмама, а у најбољим несвесне навике поетске школе. Ми хоћемо сада да одстранимо све туђе елементе из чисте поезије.

Сваки песник има свој, мање или више простран свет, у који верује и који делује на његову машту. Петраркин свет била је Лаура.

Франческо де Санктис, 1960

Тако су Петраркини сонети, са једне стране, његове тајне исповести о љубави за несудојену му "мадону Лауру". У исти мах, међутим, њима је обележен и пут једног човека до извора сопствене човечности ка којима су га љубав и поезија под руку водиле. Човек који је шест година студирао право у Болоњи, Петрарка из папске свите у Авињону, потом у служби бискупа

Колонеа и после политички поклисар миланског двора, нашао је у сонетима начин да из тог света јавне помпе допре до најскровитијих тајни које су у њему први пут затрептериле 6. априла 1327. године, када је на велики петак у цркви Свете Кларе угледао Лауру. Од тада па до Лаурине смрти на исти дан 1348, а и после у песмама о "мртвој драгој", он није престајао да се обраћа свом срцу и да у њему тражи унутрашње огледало спољних збивања. Несрећан у љубави, он је у својој несрећи нашао изворе једне друге, и можда дубље, среће човека који је почео да мисли ритмом свог срца и говори дахом своје душе. А тешко је замислити да би му живот на миланском или на папском двору то омогућио.

И као што је од јавног живота, који није могао сасвим да напусти, бежао у самоћу и мисли о Лаури - тако је и у сонетима све јавно и гласно враћао тихим изворима истинског осећања.

Никола Кољевић, 1984

Нека нас не узнемирава помисао на заборав у који ће пасти наше дело, или мисао о његовој узалудности, о фаталној пролазности свих ствари. "Протиче на хиљаде и хиљаде година, векови се придружују вековима, али врлина никада неће бити довољно похваљена, нити љубав Божија довољно величана; никада не може бити доста борбе против порока. Никада оштроумност ума неће наћи пут затворен за нова истраживања. Будимо зато спокојни: наш труд неће бити узалудан: неће се узалуд мучити ни они који се, после много година, роде у сумрак света." *Ceterorum hominum charitas* (љубав према ближњем) - ето, то је за Петрарку циљ и подстрек, за *studia humanitatis*; а ближњи је, у мислима бар, с нама и у повучености наше самоће, када најсвечаније речи старих мудраца звуче присно и пријатељски, не само у срцу него и на уснама, да пробуде уснулу душу (*voces familiares ac notae, non modo corde conceptare, sed etiam ore prolatae, quibus dormitantem animum excitare soleo*).

Еуђенио Гарен, 1965



Franc. Petrarca

## ДЕЛА

1. Franc. Petrarcha Triumphii [i.e. Trionfi] / col commento di Bernardo (Glicino) da Sena. - Venetiis : per Theodor de Reynsburch et Reynaldu de Novimagio compagni, 1478. - [387] str.

РИНИТ IV 1

2. Francisci Petrarchae de remediis utriusque fortunae. - Ed. quinta. - Genevae : Apud Iacobum Stoer, 1645. - [31], 728 str.

РПалЛат I 43



3. Il Petrarca. - In Orleans : Da' Torchj di L. P. Couret de Villeneuve, Stampatore Regio, 1787. - 404 str.
4. [Rime]. T. 1 / Francesco Petrarca. - In Napoli : A spese di Tommaso Chiappari. Con Licenza de' Superiori, 1788. - XXIV, 342, [2] str.

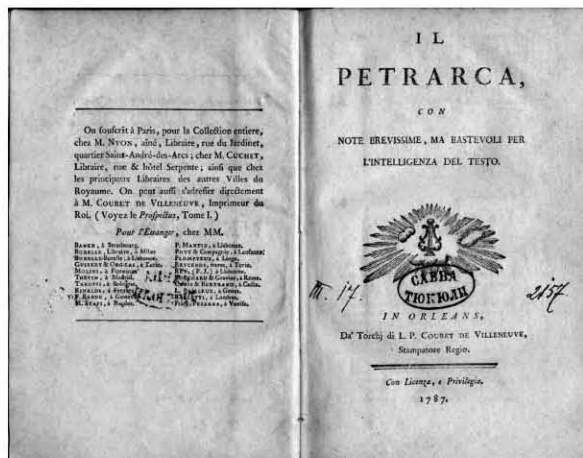
8497

5. Francesco Petrarca's Italienische Gedichte. Theil 1 - 3 /  
übersetzt und mit erläuternden Anmerkungen begleitet von  
Carl Forster ... - Wien : Gedruckt und verlegt bey Chr. Fr.  
Schade, 1827. - 3 knj. u 1 (239 ; 192 ; 130, [30] str.)  
4668
6. Francesco Petrarca's sämtliche Canzonen, Sonette, Ballaten  
und Triumphe. Theil 1-2 / aus dem Italienischen übersetzt  
und mit erläuternden Anmerkungen begleitet von Karl  
Förster. - 3. verbesserte Aufl. - Leipzig : F. A. Brockhaus,  
1851. - 2 knj. u 1 (X, 280 ; 261 str.)  
Jc I 2082



7. Petrarca összes szerelmi szonettjei / fordította és  
magyarázatokkal ellátta Radó Antal. - Budapest : Franklin,  
1887. - 370 str.  
I 151426
8. Petrarca összes szerelmi szonettjei / fordította és  
magyarázatokkal ellátta Radó Antal. - Budapest : Franklin-  
Társulat, 1887. - 370 str.  
I 252428/Пв4
9. Les sonnets de Pétrarque / [priredio] Ernest Cabadé. - Paris :  
A. Lemerre, 1902. - XX, 300 str.  
Jc II 82
10. Petrarca / írta Katona Lajos. - Budapest : Franklin-Társulat,  
1907. - 163 str.  
II 154111

11. Briefe an die Nachwelt ; Gespräche über die Weltverachtung / Francesco Petrarca. - Jena : E. Diederichs, 1910. - [4], XXXVIII, 197, [2] str., [3] lista s tablama  
 Марић II 6531
12. Iz kanconijera / Francesco Petrarca. - Zagreb : Zora, 1951. - 107 str.  
 I 13160



13. Soneti i kancone / Frančesko Petrarka. - [1. izd.]. - Beograd : Rad, 1964. - 130 str.  
 I 11142
14. Dichtung und Prosa / Francesco Petrarca. - [1. Aufl.]. - Berlin : Rütten & Loening, 1968. - 583 str., [5] listova s tablama  
 Марић II 6389
15. Канцонијер / Франческо Петрарка. - Београд : Просвета, 1968. - 115 стр.  
 II 39132
16. Iz "Kancionijera" / Frančesko Petrarka. - [S. l. : s. n.], 1970. - Str. 1285-1312. P. o.: "Kolo"; br. 11, 1970, Zagreb  
 III 428807
17. Francesco Petrarca daloskönyve / [szerkesztette Kardos Tibor. - Budapest : Európa, 1974. - 411 str.  
 I 154672

18. Stihi / [izbral, prevedel in opombe napisal Andrej Capuder]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1980. - 197 str.  
II 79039
19. Сонети и канцоне / Франческо Петрарка. - Београд : Рад, 1981. - 141 стр., [1] лист са сликом аутора  
I 32718
20. Pjesme Lauri / Francesco Petrarca. - Zagreb : Znanje, 1982. - 134 str.  
II 84927
21. Moja tajna / Francesco Petrarca. - Zagreb : Grafički zavod Hrvatske, 1987. - 202 str.  
II 404852



22. Francesko Petrarca / [izbral, prevedel, spremno besedo in opombe napisal Andrej Capuder]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1987. - 161 str.  
II 400632
23. Mon secret / Pétrarque. - Paris : Rivages, 1991. - 190 str.  
Марић II 2034
24. Stil / Frančesko Petrarka ; preveli Miroslav Pantić i Albin Vihar. U: Teorijska misao o književnosti / priredio Petar Milosavljević. - Novi Sad : Svetovi, 1991. - (1991), str. 77-78.  
III 407930

25. Канционијер / Франческо Петрарка. - Београд : Народна књига, 1996. - 71 стр.  
I 23581
26. [Нека је блажен дан, месец и доба] / Франческо Петрарка ; превео И. В. Лалић. У: 101 љубавна песма / приредио Доротеј Гвозденовић. - Нови Сад : Бистрица, 1999. - (1999), стр. 70.  
II 439285
27. Les rimes ; Les triomphes / Pétrarque. - Paris : Hatier, [s. a.]. - 77 str.  
I 250423
28. Sonette / Francesco Petrarca. - Leipzig : Ph. Reclam jun., [s. a.]. - 192 str.  
Марић I 6018
29. François Pétrarque / préface et traduction par Henry Cochin. - Paris : La Renaissance du Livre, [s. a.]. - 208 str., [1] list s autorovom slikom  
Дм I 89

## ЛИТЕРАТУРА

30. Petrarca mint hazafi, tudós és költő / irta Rényi Dezső. - Budapest : Aigner L., [s. a.]. - 46 str.  
I 151465
31. Франћеско Петрарка (Francesco Petrarca) / Лазар Т. Перовић. - У Котору : Бокешка штампарија, 1922. - 52 стр.  
III 10788
32. Легенда о Лаури и Петрарки / Р. Р. У: Српски књижевни гласник. - Књ. 22, бр. 5 (нов. 1927), стр. 342-347.  
II II 1
33. La première traduction des "Triomphes" de Pétrarque en France / Élie Golenistcheff-Koutousoff. - Paris : Les Presses Françaises, 1934. - Str. 107-112 P.o.: Mélanges de Philologie, d'Histoire et de Littérature offerts à Henri Hauvette; 1934  
III 256227

34. Pétrarque et Laure / Etienne Gilson. U: L'école des muses / par Etienne Gilson. - Paris : J. Vrin, 1951. - (1951), Str. 41-75.

Марић II 748

35. Dante ; Petrarca ; Boccaccio / priredili Frano Čale i Mate Zorić. - Zagreb : Školska knjiga, 1960. - 187 str.

II 19620

36. Petrarka / Frančesko de Sanktis ; prevela Vera Bakotić-Mijušković. U: Kritički eseji / Frančesko de Sanktis. - Beograd : Kultura, 1960. - (1960), str. 121-212.

II 20171



37. Франческо Петрарка и његово дело / Ерос Секви ; са италијанског превела Вера Бакотић-Мијушковић. У: Канцонијер / Франческо Петрарка. - Београд : Просвета, 1968. - (1968), стр. 5-18.

II 39132

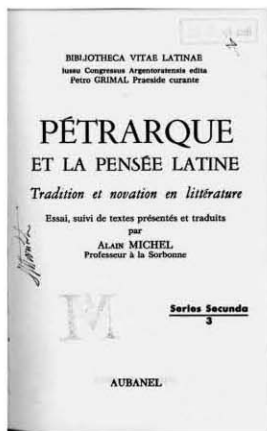
38. Petrarca i petrarkizam / Frano Čale. - Zagreb : Školska knjiga, 1971. - 148 str.

II 48084

39. Antypetrarkizm w poezji staropolskiej rekonesans / Jadwiga Kotarska. - [S. l.] : Ossolineum, 1973. - Str. 211-239 P. o.: Literatura staropolska.

III 236803

40. Petrarco vavrik / Viliam Turčány. - Bratislava : Tatran, 1974. - 284 str.  
I 231229
41. Pétrarque et la pensée latine / essai, suivi de textes présentés et traduits par Alain Michel. - Avignon : Aubanel, 1974. - 198 str.  
Марић II 871



42. Petrarkin ključ / Branko Aleksić. U: Polja. - 20, 190 (dec. 1974), str. 14-15.  
II III 1114
43. Slovenski romantizam i Petrarca / Jože Pogačnik. U: Zbornik za slavistiku. - 8 (1975), str. 41-59.  
II II 3190
44. Petrarca i petrarkizam u slavenskim zemljama / priredio Frano Čale. - Zagreb ; Dubrovnik : [Liber], 1978. - XVI, 574 str.  
III 61018
45. Франческо Петрарка : (1304-1374) / Срђан Мусић. У: Сонети и канцоне / Франческо Петрарка. - Београд : Рад, 1981. - (1981), стр. 5-14.  
I 32718
46. Petrarkin Kanconijer / Mirko Tomasović. U: Pjesme Lauri / Francesco Petrarca. - Zagreb : Znanje, 1982. - (1982), str. 7-19.  
II 84927

47. Петраркине и Шекспирове тајне исповести / Никола Кољевић. У: Песник иза песме / Никола Кољевић. - Сарајево : "Веселин Маслеша", 1984. - (1984), стр. 22-33.  
II 93139
48. Modernitatea lui Francesco Petrarca / Alexandru Balaci. U: Sinteze umaniste / Alexandru Balaci. - București : Eminescu, 1984. - (1984), стр. 32-60.  
II 313716
49. Imitacija i intertekstualnost : (nacrt za istoriju lirskog rasepa amorteologije: Dante, Petrarka, Bodler). 2 / Reiner Warning ; prevod s nemačkog Mirjana D. Stefanović. U: Polja. - 31, 312-313 (feb.-mart 1985), стр. 81-84.  
II III 1114

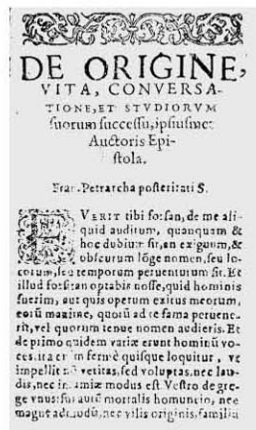


50. Франческо Петрарка / [составитель В. Т. Данченко]. - Москва : Книга, 1986. - 237 стр.  
III 206952
51. Esej o srednjem veku in Slovenceh, o začetkih umetnosti kot resnice in o Francescu Petrarki in Francetu Prešernu / Marjan Rožanc. U: Evropa / Marjan Rožanc. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1987. - str. 13-34.  
II 403297
52. Petrarcatól Ossziánig / Sárközy Péter. - Budapest : Akadémiai Kiadó, 1988. - 215 str.  
II 165537

53. Počeci humanizma : od Frančeska Petrarke do Koluča Salutatija / Euđenio Garen ; preveo Pero Mužijević. U: Italijanski humanizam / Euđenio Garen. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1988. - (1988), str. 27-48.  
II 405054
54. Петрарка / Б.А. Грифцов. У: Психологија писателя / Б. А. Грифцов. - Москва : Художественная литература, 1988. - Стр. 114-129.  
I 202171
55. Франческо Петрарка : Канцонијер / Вукашин Станисављевић. У: Прилози настави књижевности. Књ. 1 / Вукашин Станисављевић. - 4. допуњено изд. - Горњи Милановац : Дечје новине, 1989. - Стр. 187-192.  
III 97453

### ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

56. Франческо Петрарка
57. Петраркин портрет са заглавља рукописа посвећеног Франческу II Карари, господару Падове и песниковом заштитнику
58. *Франческо Петрарка*, минијатура



**ФРАНЧЕСКО ПЕТРАРКА**  
**1304 - 1374**

**Издавач**

Библиотека Матице српске  
Нови Сад  
Матице српске 1

**Уредник**

Миро Вуксановић

**Аутор Каталога**

Ксенија Шуловић

**Припрема**

Ксенија Шуловић  
Оливера Михајловић

**Умножавање**

Станислава Дрековић

**Повез**

Милорад Родић

**Тираж**

50 примерака